

Valimised Ahvenamaal 15. oktoobril 2023

- Selle teabelehe on avaldanud Ahvenamaa maakonnaavalitsus 2023. aastal.
- Lisateavet Ahvenamaa valimiste kohta leiate veebilehelt www.val.ax

Tere tulemast valimistel osalema!

Ahvenamaa parlamendi ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimised toimuvad 15. oktoobril 2023.

Ahvenamaa kogukonnale on tähtis, et kõik kasutaksid oma valimisõigust ja osaleksid valimistel. Aga kellel on hääleõigus? Kuidas hääletate? Kuidas kandideerite?

Siit leiate vastused oma küsimustele valimiste kohta.

Mida me valime?

Parlamendivalimistel valime järgmiseks neljaks aastaks Ahvenamaa parlamenti 30 liiget.

Kohalikel valimistel valime volikogu liikmed. Ka nemad on ametis neli aastat. Volikogu liikmete arv sõltub iga omavalitsusüksuse elanike arvust.

Kes saab hääletada?

Valimistel hääletamiseks peate hiljemalt valimispäevaks, 15. oktoobriks 2023, olema saanud 18-aastaseks. See tähendab, et peate olema sündinud hiljemalt 15. oktoobril 2005.

- **Parlamendivalimistel hääletamiseks** peab teil olema ka Ahvenamaa kodakondsus. Kuid valimiste ajal ei pea te olema Ahvenamaa elanik.
- **Kohalikel valimistel hääletamiseks** peab teil 1. septembril 2023 olema Ahvenamaal elukoht. Just selles kohas saate hääletada. Samuti peab teil olema **kas** õigus elada Ahvenamaal **või** teil peab olema olnud Ahvenamaal elukoht terve aasta enne valimispäeva (st hiljemalt 15. oktoobril 2022).

Kui teil on hääleõigus, saate hääletamiskaardi posti teel oma kodusele aadressile umbes üks kuu enne valimispäeva. Siis saate kontrollida, kas teave teie hääleõiguse kohta on õige. Allpool näete näidet selle kohta, kuidas hääletuskaart välja näeb.

RÖSTKORT	
Avsändare/va/registermyndighet Statens ämbetsverk på Åland Enheten för magistratsärenden PB 58 Torggatan 16 22101 MARIEHAMN Tel. (018) 635 270	
Mottagare Älänning Abe Mariehamngatan 5 22100 MARIEHAMN	
Du är röstberättigad i Lagtingsvalet och kommunalvalet 2015	
Röstningsområde, -ställe och -tid 1 YTTERNÄS SKOLA 18.10.2015 kl. 9-20	
Rättelseyrkanden avgörs av Centralnämnden för lagtingsval PB 1060 22111 MARIEHAMN	
Kommun Mariehamn	
<small>Datakälla: Befolkningsdatasystemet och hembygdrättsregistret 1.9.2015</small>	

FÖLJEBREV	
478 1 CENTRALNÄMNDEN I MARIEHAMNS STAD	
PB 5 22101 MARIEHAMN TEL. (018) 5310	
Ifylls på förtidsröstningsstället Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet.	
Den röstandes underskrift	
Ifylls av valmyndigheten. Tid och ort.	
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i lag. Underskrift av valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande.	
Förtidsröstning 3.10 – 13.10.2015	

Kuidas hääletate?

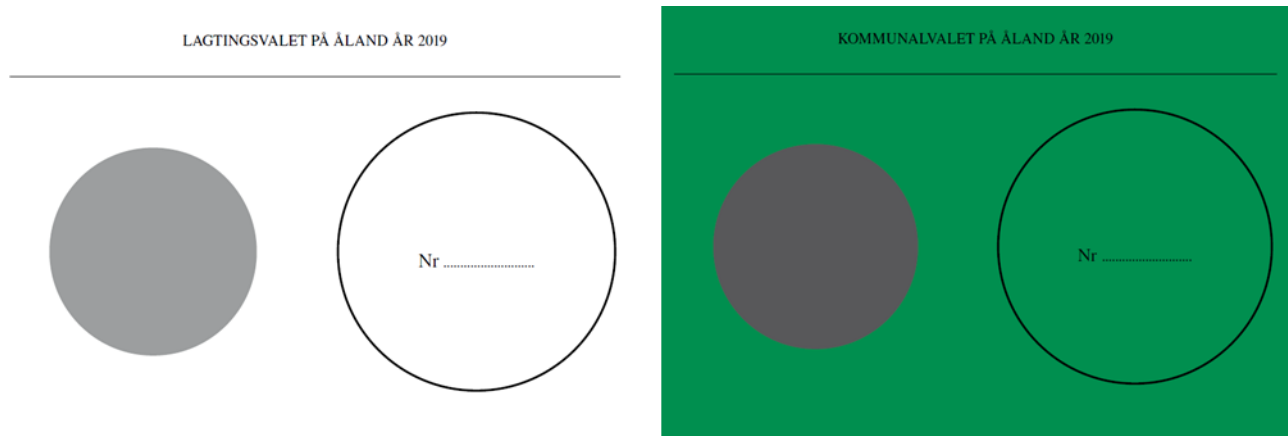
Igal kandidaadil, kes erinevatel valimistel kandideerib, on oma number. Numbrid on tavaliselt näha kandidaatide valimisreklamis. Samuti on olemas kandidaatide nimekirjad kõigis hääletamiskohtades ja lehel val.ax

Numbrid on parlamendi ja kohalikel valimistel erinevad:

- parlamendivalimistel nr 2 (kandidaatide valge nimekiri)
- kohalikel valimistel nr 502 (kandidaatide roheline nimekiri)

Seega on kõigis omavalitsustes sama kandidaadinumber, kuid hääletada saab ainult nende kandidaatide poolt, kes kandideerivad teie elukohas.

Te hääletate, kirjutades oma kandidaadi numbri hääletussedelil õigesse kohta. Igal valimisel olemas spetsiaalne hääletussedel. **Parlamendivalimistel on see valge ja kohalikel valimistel roheline.** Allpool näete, millised näevad välja eri valimiste hääletussedelid.

Veenduge, et kasutaksite iga valimise puhul õiget hääletussedelit. **Kui juhtute valesti kirjutama, küsige uus hääletussedel.** Hääletussedel, mida on muudetud või parandatud, on kehtetu.

Hääletada saab eelhääletusel või valimispäeval. Eelhääletamisel saate harilikult kaks hääletussedelit, ühe parlamendivalimiste jaoks (valge hääletussedel) ja ühe kohalike valimiste jaoks (roheline hääletussedel). Kui teil on õigus hääletada ainult ühel valimisel, võite teise hääletussedeli tagastada. Hiljem kontrollitakse hääleõigust.

Siin kirjeldatakse viise, kuidas saate hääletada:

1. Eelhääletamine eelhääletamisjaoskonnas Ahvenamaal

Laupäevast, 30. septembrist kuni teisipäevani, 10. oktoobrini saab hääletada Ahvenamaa eelhääletamisjaoskondades. Eelhääletamisjaoskonnad asuvad üle kogu Ahvenamaa. See võib olla postkontor, vallaamet või mõni muu koht, mille omavalitsus on määranud. Eelhääletamisjaoskonnad on eelhääletamise ajal avatud eri aegadel, seepärast kontrollige aega omavalitsuses või lehel val.ax

Hääletada saab igas eelhääletamisjaoskonnas. See ei pea olema teie kohas.

Eelhääletamisel peate oma isikut tõendama. Võtke hääletuskaart kaasa, siis läheb libedamalt. Valimisametnikud näitavad teile, kuidas hääletada. Kui vajate abi, on teil õigus pöörduda valimisabilise poole. Võite ise võtta endale valimisabilise. Ka valimisametnikud võivad teid aidata.

2. Eelhääletamine eelhääletamisjaoskonnas väljaspool Ahvenamaad

Laupäevast, 30. septembrist kuni teisipäevani, 6. oktoobrini saab hääletada väljaspool Ahvenamaa asuvates eelhääletamisjaoskondades, näiteks eri kohtades üle Põhjamaade. Eelhääletamisjaoskonnad on loetletud lehel val.ax

Hääletada saab igas eelhääletamisjaoskonnas väljaspool Ahvenamaad.

Eelhääletamisel peate oma isikut tõendama. Võtke hääletuskaart kaasa, siis läheb libedamalt. Valimisametnikud näitavad teile, kuidas hääletada. Kui vajate abi, on teil õigus pöörduda valimisabilise poole. Võite ise võtta endale valimisabilise. Ka valimisametnikud võivad teid aidata.

3. Eelhääletamine kirja teel

Kui te ei saa hääletada ei valimispäeval ega eelhääletamisel, saate hääletada kirja teel. Teil on võimalus hääletada, kui te ei viibi Ahvenamaal või kui teil on haiguse või puude tõttu raskuske valimisjaoskonda pääseda.

Kui soovite hääletada kirja teel, peate kasutama tellimisvormi. Tellimusi saab esitada alates 15. juulist 2023. Soovitav on tellida dokumendid posti teel hääletamiseks aegsasti enne valimisi. Vorm on saadaval lehel val.ax. [Saate kõik vajalikud dokumendid posti teel. Samuti saate juhiseid nende täitmiseks.](#)

Kui teil on kirjade äratoomise ja postitamisega raskusi, saate lasta dokumendid otse teile kätte toimetada ja ära viia, kui olete hääletanud. Seda saate paluda dokumentide tellimisel. Sel juhul peate olema Ahvenamaa omavalitsuse elanik. Kirja teel hääletamiseks vajalikud dokumendid tulevad tellida hiljemalt 10. oktoobriks.

NB! Hääletussedelid ja kaaskiri tulevad tagastada nii, et need jõuaksid teie valda hiljemalt **13. oktoobri keskpäeval kella 19-ks.**

4. Eelhääletamine sellistes asutustes nagu haiglad või vanadekodud

Eelhääletamist haiglates, vanadekodudes ja teistes sellistes asutustes korraldab valla poolt määratud valimiskomisjon. Valimiskomisjoni liikmed tulevad asutusse, et anda neis viibijatele võimalus hääletada.

Hääletada saab vähemalt kaks päeva valimiskomisjoni määratud aegadel. Aeg teatatakse ette selgelt nähtava teatega.

Sel viisil saavad hääletada ainult need, kes viibivad asutuses või kelle eest seal hoolitsetakse. Asutuse töötajad ei saa sel viisil hääletada.

5. Hääletamine valimispäeval

Valimispäev on pühapäev, 15. oktoober 2023. Valimisjaoskonnad on **avatud kell 9.00–20.00**. Kui jõuate valimisjaoskonda hiljemalt kell 20.00, saate hääletada ka siis, kui on järjekord ja peate veidi ootama.

Valimispäeval saab hääletada ainult oma hääletuskaardil märgitud valimisjaoskonnas. Valimisjaoskonda jõudes pöörduge kõigepealt valimisametnike poole, kes kontrollivad, kas teil on õigus hääletada. Seetõttu peate oma isikut tõendama. Samuti on hea, kui võtate kaasa oma hääletuskaardi, siis läheb hääletamine kiiremini.

Kui valimisametnikud on kindlaks teinud, et teil on õigus hääletada, saate olenevalt teie hääleõigusest ühe või kaks hääletussedelit. Hääletussedelid täidate hääletuskabiinis, et keegi ei näeks, mida kirjutate. Hääletuskabiinis on ka kandidaatide nimekirjad.

Pidage meeles, et parlamendivalimiste hääletussedel on valge ja kohalike omavalitsuste valimiste hääletussedel roheline.

Pärast hääletussedelite täitmist need tembeldatakse. Siis saate lasta need valimiskasti.

Valimisjaoskonnas on vajadusel abiks valimisabiline. Võite ka ise kellegi appi võtta.

Kes saab esitada valimistel kandidatuuri?

Kandidatuuri saavad esitada kõik, kellel on hääleõigus, välja arvatud mõni erand. Näiteks ei saa te kandideerida, kui töötate omavalitsuses juhtival kohal.

Kuidas saate valimistel kandideerida?

Kui soovite esitada valimistel kandidatuuri, võite võtta ühendust mõne Ahvenamaa poliitilise ühendusega. Kandidatuuri esitamiseks ei pea te olema liidu liige, kuid liidul on õigus esitada teile kui kandidaadile teatud nõudmisi.

Oma kandidatuuri saate üles seada ka ise, kui moodustate valimisliidu. Siis kogute kandidatuuri toetamiseks piisavalt suure hulga hääleõiguslikke valijaid. Ühele kandidaadile on vaja kümmet tugiisikut parlamendi valimistel ja kolme kohalikel valimistel. Kui olete ise kandidaat, ei tohi te samal ajal olla valimisliidu liige.

Saate ühendada jõud teistega ja koostada kandidaatide nimekirja. Valimisliidus peab ikka olema piisavalt tugiisikuid ehk kümme inimest iga kandidaadi kohta riigikogu valimistel ja kolm kohalikel valimistel.

Kui soovite kandidaate üles seada, võite kasutada teavet ja vorme, mis on saadaval lehel val.ax.

Valimised on otsesed, salajased ja proportsionaalsed

Ahvenamaa valimised on otsesed. See tähendab, et hääletate otse selle kandidaadi poolt, keda soovite saada valituks. Samuti peate alati hääletama isiklikult, te ei tohi oma häält kellelegi teisele üle anda.

Meie valimised on salajased. See tähendab, et keegi teine ei tohi teada, kuidas te hääletasite. See on tähtis demokraatlik õigus. Seepärast on nii eelhääletamisjaoskondades

kui ka valimisjaoskondades sirmiga valimiskabiinid. Hääletussedel tuleb enne hääletuskasti panemist kokku voltida, et valimisametnik saaks sellele templi lüüa.

Meil Ahvenamaal on proportsionaalsed valimised. See tähendab, et valimistulemused peavad võimalikult täpselt kajastama toetust, mida fraktsioonid valimistel saavad. Fraktsioon, kes saab 15 protsenti häältest, peaks saama ka umbes 15 protsenti kohtadest parlamendis või volikogus.

Et valimistulemused oleksid võimalikult proportsionaalsed, kasutatakse arvutuste süsteemi, mida tavaliselt nimetatakse d'Hondti meetodiks. Arvutuste tegemist kirjeldatakse üksikasjalikumalt lehel val.ax.

Valimistulemused

Hääli hakatakse lugema kohe, kui valimisjaoskonnad valimispäeval suletakse. Eelhääled on loetakse kokku juba sama päeva jooksul ja tavaliselt teatakse neist kohe pärast kella 20.00. Ahvenamaa meedia teeb tavaliselt otseülekandeid ja kajastab häälte lugemist.

Hiljemalt südaööks on esialgsed valimistulemused tavaliselt teada. Lähipäevil pärast valimispäeva loetakse kõik hääled enne tulemuste lõplikku vormistamist veel kord üle.